

Profesyonel Futbolcularda Sürekli Kaygı İle Covid-19 (Korona) Virüsüne Yakalanma Kaygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Muhammed Oğuzhan ÖZDEMİR¹, Çağrı ÇELENK², Mehmet Behzat TURAN²

DOI: <https://doi.org/10.38021/asbid.1171759>

ORJİNAL ARAŞTIRMA

¹Erciyes Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Kayseri/Türkiye

²Erciyes Üniversitesi
Spor Bilimleri Fakültesi
Kayseri/Türkiye

Öz

Yapılan bu çalışmada profesyonel futbolcularda sürekli kaygı ile covid-19 (korona) virüsüne yakalanma kaygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya farklı takımlarda profesyonel düzeyde futbol oynayan 301 futbolcu katılmıştır. Araştırmanın veri toplama sürecinde “Sürekli Kaygı Envanteri” ile “Sporcuların Yeni Tip Koronavirüse Yakalanma Kaygısı Ölçeği” kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analiz sürecinde SPSS 22.0 programında Tek yönlü varyans analizi ve Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda futbolcuların kaygı düzeylerine ilişkin bulgular değerlendirildiği zaman, sürekli kaygı, bireysel kaygı, sosyal kaygı ve covid-19 kaygı düzeylerinin orta seviyede olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada bağımlı değişkenler arasındaki ilişki incelendiği zaman, futbolcuların sürekli kaygı düzeyleri ile bireysel kaygı, sosyal kaygı ve covid-19 kaygısı arasında pozitif ve düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu, bireysel kaygı düzeyleri ile sosyal kaygı düzeyleri arasında pozitif ve orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu, bireysel kaygı düzeyleri ile covid-19 kaygı düzeyleri arasında pozitif ve yüksek düzeyde anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Sonuç olarak, futbolcularda sürekli kaygı düzeyinin covid-19’a yakalanma kaygısını arttıran bir unsur olduğu söylenebilir.

Sorumlu Yazar: Mehmet
Behzat TURAN
behzatturan@erciyes.edu.tr

Anahtar kelimeler: Spor, Covid-19 Kaygısı, Sürekli Kaygı

Examination of the Relationship between Trait Anxiety and Anxiety to Catch the Covid-19 (Corona) Virus in Professional Football Players

Abstract

In this study, it was aimed to examine the relationship between trait anxiety and the anxiety of getting the covid-19 (corona) virus in professional football players. 301 football players who play professional football in different teams participated in the research. In the data collection process of the research, ‘Trait Anxiety Inventory’ and ‘Athlete’s Anxiety to Catch the Novel Corona virus Scale’ were used. One-Way ANOVA and Pearson Correlation analysis were used in SPSS 22.0 program in the analysis process of the data obtained. When the findings related to the anxiety levels of the football players were evaluated at the end of the study, it was determined that the levels of trait anxiety, individual anxiety, social anxiety and covid-19 anxiety were medium level. When the relationship between dependent variables was examined in the study, it was found that there was a positive and low-level significant relationship between the trait anxiety levels of football players and individual anxiety, social anxiety and covid-19 anxiety, there was a positive and medium level significant relationship between individual anxiety levels and social anxiety levels, there was a positive and highly significant relationship between the individual anxiety levels and covid-19 anxiety levels ($p<0.05$). As a result, it can be said that the level of trait anxiety in football players is a factor that increases the anxiety of catching covid-19.

Keywords: Sports, Covid-19 Anxiety, Trait Anxiety

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi:
06.09.2022

Kabul Tarihi:
31.11.2022

Online Yayın Tarihi:
28.12.2022

Giriş

İnsanoğlunun tarih süresince en ciddi felaketlerden olduğu bilinen salgın hastalıklar ile her karşılaşmasında yüzbinler hatta milyonlarca insanın yaşamını kaybettiği görülmektedir. Pandemi sürecinde oluşan can kayıplarının savaş dönemlerinde oluşan can kayıplarından daha yüksek olduğu bilinmektedir. Ancak asıl önemli kısım salgın hastalıkların nedensiz oluşmadığıdır. Hijyenin göz ardı edildiği ve yalnızca öldürüp zapt etmenin amaçlandığı savaşların ayrılmaz parçasının salgın hastalıklar olduğu görülmektedir (Derman, 2020). Yakın döneme dek dünya çapında ölüm olaylarıyla sonuçlanan salgınların oluşma nedenlerine ilişkin bilgi eksikliklerinin olduğu belirtilmektedir. Söz konusu durumun salgınların kitlesel ölümlere sebep olan esas faktörlerin başında yer aldığı görülmektedir (Türk vd., 2020).

Son yıllarda tüm dünyayı etkisi altına alan büyük pandemilerin başında covid-19 salgısı gelmektedir. Enfeksiyon hastalığı olduğu bilinen Koronavirüs hastalığının (covid-19) sözcük anlamına bakıldığında CO ve VI yani İngilizce Koronavirüs'ten geldiği, "D" harfinin İngilizcede hastalık anlamına gelen "disease" kelimesinden, 19 sayısı ise Koronavirüs vakalarının başlama yılı olan 2019'dan geldiği bilinmektedir (Çöl ve Güneş, 2020). Dünya çapında hızla yayılan covid-19 nedeniyle 11 Mart 2020 tarihinde DSÖ'nün pandemi ilan ettiği, ülkemizdeki ilk vakanın da bu tarihte ortaya çıktığı belirtilmektedir (Pınar-Şenkalfa, 2020).

Esasen hastaların hapşırma veya öksürme yoluyla çevreye yayılan damlacıklara, diğer insanların elleriyle temas etmesinin ardından ağız, göz veya burun mukozasına götürülmesiyle covid-19'un bulaştığı bilinmektedir. Belirti görülme de kişilerin solunum yollarında virüsün tespit edilmesi halinde covid-19 teşhisi konulabilmektedir. Bu durumda kişilerin asemptomatik olduğu ve bulaştırıcı konumunda oldukları belirtilmektedir. Çin'de gerçekleştirilen epidemiyolojik çalışmalarda ortalama olarak virüsün 5-6 gün ile 2-14 gün aralığında gelişimini tamamladığı rapor edilmektedir (Tiftikçi, 2020; He vd., 2020). Virüsün bulaşmasının ardından semptomların görülme ağırlığının yedinci gün itibariyle azaldığı ve iki haftanın sonunda da tamamen ortadan kalktığı bilinmektedir. Yapılan araştırmalarda virüsün dışkı örneğinden tespit edilebilmesinin ve bu metot ile bulaşıcılığının henüz bildirilmemiş olmasının fekal-oral bulaşın ihtimal dâhilinde olmadığını gösterdiği düşünülmektedir. Kan ve idrar testleri ile nadiren pozitif vakanın tespit edilmesine karşın kan bankacılığı bakımından henüz bir problem ortaya çıkarmadığı belirtilmektedir. Ayrıca yapılan çalışmanın bulgularının sperm, süt ve vajinal sürüntü örneklerinde vaka tespitinin yapılamadığı görülmektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020).

Covid-19 süreci insanların sosyal yaşamlarının yanında psikolojik yapılarını da olumsuz yönde etkilemiştir. Bu hususta gerçekleştirilen çalışmalar incelendiğinde, virüsün ileri yaşlarda olan

kişilerde çok etkili olduğu görülmekte ve bu bireylerde kaygı, korku ve öfke gibi negatif duygusal tepkilere yol açtığı, depresif bozukluklar, travma sonrası oluşan stres bozukluğu ve kaygı bozukluğu gibi bazı psikolojik sorunları beraberinde getirdiği ve kişilerde yaşamına son verme güdüsünü tetiklediği belirtilmektedir. Bununla birlikte uykusuzluk gibi önemli problemleri de beraberinde getirdiği görülmektedir. Çocuk ve gençlerde korku ve endişenin yoğunluğunun yüksek seviyede olduğu, genç ve çocuklarda kaygı bozukluğunun belirlendiği, bu bireylere anne-babalarının bilişsel bakımdan düzeylerine uygun bir şekilde gereken açıklamaların yapılmasının gerektiği belirtilmektedir. Bahsi geçen salgınla birlikte kişilerin hemen hemen hepsinde endişe, kaygı, stres ve korkuya ilişkin bulgulara rastlandığı ve bireylerin çözüm yollarının olumsuz etkisinin olduğu, bu sebeple de kişiler arasında çatışmanın fazla olduğu görülmektedir (Bekaroğlu ve Yılmaz, 2020).

Covid-19 sürecinde yaşanan psikolojik sağlık sorunlarının başında kaygının geldiği görülmektedir. Herhangi bir somut tehlikenin olmadığı hallerde sebebi belli olmayan faktörlere bağlı bir şekilde kişinin kendisini tedirgin ve huzursuz hissetmesi durumu anksiyete (kaygı) şeklinde açıklanmaktadır (Şahin, 2019). Başka bir ifadeyle kaygı; “tehlikeli bir halin ortaya çıkması beklentisiyle bağlantılı bir duygusal huzursuzluk hali” şeklinde ifade edilmektedir (Özkan, 2018). Kaygılı kişilerin iç sıkıntısı yaşayan bir özelliğe sahip olduğu görülmektedir. Kaygıda devreye giren korku bezlerinin hastaların iç sıkıntısını arttırdığı ve sürekli kötü bir şey olacakmış gibi hissetmelerine sebep olan özellik sergiledikleri belirtilmektedir. Korkunun da benzer bir uyarıcı sinyali olduğu düşünülmekte ve kaygı halinde kişinin tehditle başa çıkmasına ilişkin önlemlerin alınmakta olduğu bilinmektedir. Korku hissiyle anksiyete kavramlarının birbiriyle karşılaştırılmasının yanında korkunun esas sebebinin belirli bir dış tehdide karşı cevap olduğu belirtilmektedir. Kaygının ise bilinmeyen ve iç odaklı olan bir sinyale karşı tepki olduğu bilinmektedir. Dışardan gelen tehlikelere karşı insanların korku hissine kapılmasına karşın içten gelen tehlike ve çatışmalarınsa bunaltı oluşturduğu görülmektedir (Tamam ve Demirkol, 2019). Diğer bir deyişle kaygı, kişinin herhangi bir uyarıcı ile karşılaşması durumunda zihinsel, duygusal ve bedensel değişimler ile kendini gösteren bir uyarılmışlık hali olarak ifade edilmektedir. Hayatın doğal bir ögesi olan kaygının aynı zamanda kişinin yaşamını sürdürebilmesi için gerekli olan temel bir duygu olduğu belirtilmektedir (Eker, 2016). Kaygı durumluk (anlık) kaygı olarak ortaya çıkabileceği gibi sürekli kaygı olarak da ortaya çıkabilmektedir. Herhangi bir şekilde yaşanan kaygının çaresizlik duygularıyla birlikte günlük yaşantı sorumluluklarını yüklenmesi için gereken becerisini geliştiremeyen ve gerçek benliğine yabancılaşmanın belirtileri olduğu belirtilmektedir. Söz konusu yetilerden mahrum olan kişinin hazır olmadığı bir dünyada kendisini güvensiz ve yetersiz hissettiği görülmektedir. Esasen çocukluk dönemlerinde bu veya var olan sürekli ve hafif kaygıların, günlük yaşamda gelişen yeni halleri doğurduğu ve ek zorlamalar

karşısında artabildiği belirtilmektedir. Kaygılı kişi genel anlamda çevresindekileri de bıraktığı için sevgi ve destekten mahrum kaldığı görülmektedir. Bu durumda çaresizliğinin ve kontrol etme de zorlandığı olumsuz hislerinin daha da pekiştiği belirtilmektedir (Akınalp, 2013).

Literatürdeki bilgiler ve yapılan tanımlar incelendiğinde kaygının insanların hayatını olumsuz olarak etkilediği görülmektedir. Ancak kaygının sahip olduğu bu olumsuz özellikleri ile birlikte kişiyi uyarıcı, koruyucu ve güdüleyici özelliklerinin de bulunduğu bilinmektedir. Bireyin hayal kırıklığı, ayrılık, cezalandırılma, yaralanma ve acı gibi durumlara yönelik önlem almasını, olumsuz bir hal ile karşılaşması durumunda daha kolay atlatması, başarısızlık kaygısına karşı daha çok çalışmaya teşvik etmesi gibi durumların da kaygının güdüleyici özellikleri arasında sayılabildiği belirtilmektedir (Akgün vd., 2007).

Kaygıya neden olan birçok unsur bulunmakta olup, son dönemlerde covid-19 sürecinin insanlarda kaygı düzeyini arttırdığına vurgu yapılmaktadır. Bu hususta yetişkinler üzerinde gerçekleştirilen bir araştırmada katılımcıların %24,6'sında anksiyetenin görüldüğü rapor edilmektedir (Kabeloğlu ve Gül, 2021). Koç vd. (2021) tarafından yapılan çalışmada covid-19 pandemisinde herhangi bir kurumda karantinaya alınan kişilerde depresyon ve anksiyete düzeyinin incelendiği görülmektedir. 14 gün karantinada olan 385 kişinin katıldığı çalışmanın sonucunda katılımcıların %14,5'inde kaygı belirtisinin olduğu, %17,1'inde depresif belirtilerin gözlemlendiği belirtilmektedir. Yılbaş (2021) tarafından yapılan çalışmada pandemide tedavi olan ve iyileşme sürecine giren hastaların psikolojik sağlık sorunları yaşama sıklıklarının incelendiği görülmektedir. Tedavi sürecini başarıyla atlatan ve iyileşmesinin üzerinden bir ay geçmiş olan 50 kişinin çalışmaya katıldığı belirtilmektedir. Çalışmanın sonucunda katılımcıların %2'sinde majör depresyon, %2'sinde travma sonrası stres bozukluğu, %12'sinde kaygı, %6'sında ise panik bozukluk görüldüğü rapor edilmektedir.

Covid-19 sürecinde spor camiası içinde bulunan bireylerin de kaygı düzeylerinin arttığı belirtilmektedir. Bunun temel nedenlerinin başında pandemi sürecinde spor alanında birçok yasağın ve yeni düzenlemenin gelmesi yatmaktadır. Pandemi öncelikle kalabalık izleyici kitlesi tarafından takip edilen profesyonel spor etkinlikleriyle birlikte tüm spor hizmetlerinin gerçekleştiği spor işletmelerinin, sportif ürün üreten endüstri kollarının, bahsi geçen ürünleri pazarlamada görevli olanların, spor turizm sektörü ve spor teşkilatının her kademesindeki çalışanlar ile sektörle ortak hizmet yürüten/üreten her türlü iş kolunun büyük kayıplar yaşadığı görülmektedir (Türkmen ve Özşarı, 2020). Bunun yanında birçok spor dalında müsabakaların ertelenmesinin spor sektörüne ciddi zararlar verdiği vurgulanmaktadır (Bulduklu, 2020; Sadıkoğlu, 2021). Spor alanında söz konusu gelişmelere paralel olarak sporcularda kaygı düzeyinin yükseldiği görülmüş, bunun yanında

spor organizasyonlarına katılan bireylerin covid-19'a yakalanma kaygılarının arttığı göze çarpmıştır. Buna karşılık literatürde pandemi yasakları sonrasında spor yaşamına hızlı bir dönüş sağlayan futbolcularda genel kaygı düzeyinin Covid-19'a yakalanma kaygısı üzerindeki etkilerinin ele alındığı çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu kapsamda yapılan bu çalışmada profesyonel futbolcularda sürekli kaygı ile Covid-19 virüsüne yakalanma kaygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Bu bölümde araştırma modeline, araştırma grubuna, veri toplama araçlarına ve araştırmanın veri analiz sürecinde kullanılan yöntemlere ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Yürütülen bu çalışmada literatürde yaygın olarak kullanılan “İlişkisel Tarama Modeli” kullanılmıştır. Bu araştırma modeli gözleme dayalı araştırma türleri arasında yer almaktadır. Tarama modelinden yararlanılan çalışmalarda araştırmacılar hipotezler geliştirmekte ve hipotezleri test etmek amacıyla anket/ölçek uygulamaktadırlar. Aynı zamanda tarama modeline göre yürütülen çalışmalarda örneklem gruplarının çalışma konusuna ilişkin görüşlerinin bazı demografik unsurlara göre incelendiği görülmektedir. İki ve daha fazla bağımlı değişken arasındaki ilişkinin belirlenmesinde de bu çalışma modelinden yararlanılmaktadır (Can, 2014; Karadağ, 2010).

Evren ve Örneklem

Yapılan bu çalışmanın evreninin Türkiye’de profesyonel liglerde mücadele eden futbolcular oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubu ise Ankara Demirspor, Ankaragücü, Gençlerbirliği, Ankaraspor, Başkent Gözgezler Akademi Futbol Kulübü, Hacettepe SK, Altındağ Belediye Spor, Çankaya Futbol Kulübü ve Keçiörengücü takımlarında aktif futbol oynayan 301 futbolcudan oluşmuştur. Araştırmanın örneklem grubunda yer alan futbolcuların demografik özellikleri Tablo 1’de açıklanmıştır.

Tablo 1

Araştırmaya Katılan Futbolcuların Demografik Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Değişken	Alt değişken	f	%
Yaş grubu	18-21	71	23,6
	22-25	72	23,9
	26-29	71	23,6
	30-33	47	15,6
	35 ve üzeri	40	13,3
Lisanslı olarak oynadığı süre	1-3	60	19,9
	4-6	103	34,2
	7-9	61	20,3

	10-12	37	12,3
	13-15	26	8,6
	17 ve üzeri	14	4,7
Profesyonel olarak lisanslı olarak oynadığı süre	1-3	164	54,5
	4-6	69	22,9
	7-9	39	13,0
	10-12	16	5,3
	13-15	7	2,3
	17 ve üzeri	6	2,0
Oynadığı mevki	Kaleci	52	17,3
	Defans	89	29,6
	Orta Saha	104	34,6
	Forvet	56	18,6
Önemli sakatlık yaşama durumu	Evet	73	24,3
	Hayır	228	75,7
Oynadığı kulüp sayısı	1	58	19,3
	2	92	30,6
	3	75	24,9
	4	44	14,6
	5	17	5,6
	6 ve üstü	15	5,0
Yurt dışında futbol oynama	Evet	36	12,0
	Hayır	265	88,0
Oynadığı en üst düzey lig	Süper Lig	52	17,3
	TFF 1.Lig	77	25,6
	TFF 2. Lig	83	27,6
	TFF 3. Lig	89	29,6
Medeni durum	Evli	89	29,6
	Bekar	212	70,4
Yaşadığı yerleşim yeri türü	Büyükşehir	229	76,1
	İl	62	20,6
	İlçe	10	3,3

Araştırmaya katılan futbolcuların %23,6'sı 18-21 yaş grubunda, 523,9'u 22-25 yaş grubunda, %23,6'sı 26-29 yaş grubunda, %15,6'sı 30-3 yaş grubunda, %13,3'ü 35 ve üzeri yaş grubundadır. Futbolcuların %19,9'ı 1-3 yıldır, %34,2'si 4-6 yıldır, %20,3'ü 7-9 yıldır, %12,3'ü 10-12 yıldır, %8,6'sı 13-15 yıldır, %4,7'si 17 ve üzeri yıldır lisanslı olarak oynamaktadır. Futbolcuların %54,5'i 1-3 yıldır, %22,9'u 4-6 yıldır, %13'ü 7-9 yıldır, %5,3'ü 10-12 yıldır, %2,3'ü 13-15 yıldır, %2'si 17 ve üzeri yıldır lisanslı olarak oynamaktadır. Araştırmaya katılan futbolcuların %17,32'ü kaleci, %29,6'sı defans, %34,6'sı orta saha, %18,6'sı forvet mevkiinde oynamaktadır. Araştırmaya katılan futbolcuların %24,3'ü önemli sakatlık geçirmiştir. Futbolcuların %19,32'ü 1 kulüpte oynamış, %30,6'sı 2 kulüpte oynamış, %24,9'u 3 kulüpte oynamış, %14,6'sı 4 kulüpte oynamış, %5,6'sı 5 kulüpte oynamış, %5'i 6 ve üstü kulüpte oynamış, %12'sinin yurt dışında futbol oynama tecrübesi bulunmaktadır. Araştırmaya katılan futbolcuların %17,3'ünün en yüksek seviyede oynadığı lig Süper Lig, %25,6'sının TFF 1.Lig, %27,6'sının TFF 2.Lig, %29,6'sının TFF 3.Lig

seviyesidir. Araştırmaya katılan futbolcuların %29,6'sı evli olup, %76,1'i büyükşehirde yaşamakta, %20,6'sı ilde yaşamakta, %3,3'ü ilçede yaşamaktadır.

Veri Toplama Araçları

Yürütülen bu çalışmada üç bölümden meydana gelen veri toplama aracı kullanılmıştır. Söz konusu veri toplama aracının ilk bölümü kişisel bilgi formundan oluşmakta olup, bu bölümde yer alan sorular ile araştırmaya katılan futbolcuların demografik özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Kişisel bilgi formunda toplam 10 soru yer almaktadır.

Veri toplama aracının ikinci bölümünde örneklem grubunu meydana getiren futbolcuların sürekli kaygı düzeylerinin belirlenmesinde kullanılan “Sürekli Kaygı Envanteri” bulunmaktadır. Envanter literatürde ilk olarak Spielberger ve diğerleri tarafından 1964 yılında geliştirilmiştir. Öner ve Le Comte (1983) tarafından Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılan ölçek toplamda 20 maddeden meydana gelmektedir. Ölçek yapı itibarıyla 4'lü likert türünde olduğu için her bir maddeye verilen cevaplar 1-4 arasında puanlanmaktadır. Ölçeği Türkçeye uyarlama çalışmasında iç tutarlık katsayısının 0.87 olduğu, bu kapsamda ölçeğin güvenilirlik katsayısının yüksek olduğu rapor edilmiştir (Doğru ve Arslan, 2008).

Veri toplama aracının üçüncü ve son bölümünde ise araştırmaya katılan futbolcularda covid-19'a yakalanma kaygısının belirlenmesi amacıyla kullanılan, Tekkurşun-Demir ve vd. (2020) tarafından geliştirilen “Sporcuların Yeni Tip Koronavirüse (Covid-19) Yakalanma Kaygısı Ölçeği (SYTKYKÖ)” yer almaktadır. Ölçek toplam 16 madde ve iki alt boyuttan meydana gelmektedir. Ölçekte bulunan ilk 11 madde ile bireysel kaygı düzeyi, 1-16'ncı maddeler ile sosyalleşme kaygısı belirlenmektedir. Bireysel kaygı alt boyutu temel olarak karşılaşılan bir durum karşısında ortaya çıkan tedirginlik halini tespit etmektedir. Sosyalleşme kaygısı ise bireyin yaşadığı kaygı nedeniyle sosyalleşmeden kaçınmasını ifade etmektedir. Ölçek, yapısı itibarıyla 5'li likert türündedir. O nedenle ölçekten alınabilecek puanlar 11-55 arasında değişmektedir. Ölçekte yer alan iki olumsuz madde tersten puanlanmaktadır. Ölçek geliştirme sürecinde araştırmacılar ölçeğin genel iç tutarlık katsayısını 0.92 olarak tespit etmişlerdir. Bunun yanında ölçek geliştirme aşamasında bireysel kaygı alt boyutunun iç tutarlık katsayısının 0.90 olduğu, sosyalleşme alt boyutuna ilişkin iç tutarlık katsayısının ise 0.87 olduğu belirtilmiştir (Tekkurşun-Demir vd., 2020).

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında toplanan verilerin analiz işlemlerinde SPSS 22.0 programı kullanılmıştır. Ölçek puanlarının ilk olarak normal dağılıma uygunluğu çarpıklık ve basıklık değerleri kullanılarak incelenmiştir.

Tablo 2

Araştırmaya Katılan Futbolcuların Kaygı Puanlarına İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Kaygı türü	Çarpıklık	Basıklık
Sürekli kaygı	,606	,384
Bireysel kaygı	-,435	,175
Sosyal kaygı	-,042	-,335
Covid-19 kaygısı	-,368	,391

Tablo incelendiğinde, kaygı puanlarına ilişkin çarpıklık basıklık değerlerinin -2 ile +2 arasında yer aldığı ve bu değerlere göre kaygı puanlarının normal dağılıma uygun olduğu görülmektedir.

Kaygı puanları normal dağılıma uygun olduğundan parametrik analizi yöntemleri kullanılmıştır. Bu kapsamda 2'den fazla kategorisi olan bağımsız değişkenlere göre karşılaştırmalarda Tek Yönlü Varyans analizinden yararlanılmıştır. Tek Yönlü varyans analizinde grupların arasında farklılık olması durumunda farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla post-hoc test olarak Tukey kullanılmıştır. Kaygı puanları arasındaki ilişkinin incelenmesinde Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular

Yapılan bu çalışmaya katılan futbolcuların kaygı düzeylerine ilişkin tanımlayıcı istatistik sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3

Araştırmaya Katılan Futbolcuların Kaygı Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Kaygı türü	N	En düşük	En yüksek	\bar{X}	SS
Sürekli kaygı	301	37	64	48,51	5,60
Bireysel kaygı	301	11	52	35,91	7,55
Sosyal kaygı	301	5	25	14,80	4,40
Covid-19 kaygısı	301	16	77	50,71	10,52

Tablo incelendiğinde, araştırmaya katılan futbolcuların ortalama sürekli kaygı puanı \bar{X} =48,51 puan, ortalama bireysel kaygı puanı \bar{X} =35,91 puan, ortalama sosyal kaygı puanı \bar{X} =14,80 puan, ortalama Covid-19 kaygı puanı 50,71 puandır.

Yapılan bu araştırmaya katılan futbolcuların lisanslı olarak spor yapma yıllarına göre kaygı düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5

Araştırmaya Katılan Futbolcuların Kaygı Puanlarının Lisanslı Olarak Oynadığı Süreye Göre Karşılaştırılması

Kaygı türü	Süre	N	\bar{X}	SS	F	p	Gruplar arası fark
Sürekli kaygı	1-3 ¹	60	47,30	5,20	4,270	,001**	1<4, 2<4
	4-6 ²	103	47,50	4,57			
	7-9 ³	61	49,62	6,45			
	10-12 ⁴	37	50,76	5,79			
	13-15 ⁵	26	50,62	6,36			
	17 ve üzeri ⁶	14	46,36	5,03			
Bireysel kaygı	1-3 ¹	60	35,13	8,62	4,270	,001**	1<4, 2<4, 4>5
	4-6 ²	103	35,56	7,26			
	7-9 ³	61	35,85	7,55			
	10-12 ⁴	37	38,51	5,32			
	13-15 ⁵	26	37,42	7,12			
	17 ve üzeri ⁶	14	32,43	9,11			
Sosyal kaygı	1-3 ¹	60	15,00	4,63	1,869	,100	-
	4-6 ²	103	14,16	4,26			
	7-9 ³	61	14,92	4,46			
	10-12 ⁴	37	16,19	3,63			
	13-15 ⁵	26	15,58	4,49			
	17 ve üzeri ⁶	14	13,00	5,17			
Covid-19 kaygısı	1-3 ¹	60	50,13	11,71	2,287	,046*	1<4, 2<4, 4>5
	4-6 ²	103	49,72	10,00			
	7-9 ³	61	50,77	10,84			
	10-12 ⁴	37	54,70	7,53			
	13-15 ⁵	26	53,00	9,61			
	17 ve üzeri ⁶	14	45,43	13,15			

*p<0.05, **p<0.001

Tablo incelendiğinde, araştırmaya katılan futbolcuların lisanslı olarak oynadıkları süreye göre sosyal kaygı düzeyleri arasında farklılıklar olduğu ancak bu farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ($p>0,05$), sürekli kaygı ($p<0,01$), bireysel kaygı ($p<0,01$) ve Covid-19 kaygı ($p<0,05$) düzeylerinin ise lisanslı olarak oynadıkları süreye göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Sürekli kaygıda, lisanslı olarak 10-12 yıl oynayan futbolcuları kaygı düzeyinin ($\bar{X}=50,76$) lisanslı olarak 1-3 yıl ($\bar{X}=47,30$) ve 4-6 yıl ($\bar{X}=47,50$) oynayanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir. Bireysel kaygıda, lisanslı olarak 10-12 yıl oynayan futbolcuları kaygı düzeyinin ($\bar{X}=38,51$) lisanslı olarak 1-3 yıl ($\bar{X}=35,13$), 4-6 yıl ($\bar{X}=35,56$) ve 13-15 yıl ($\bar{X}=37,42$) oynayanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir. Covid-19 kaygısında, lisanslı olarak 10-12 yıl oynayan futbolcuların kaygı düzeyinin ($\bar{X}=54,70$) lisanslı olarak 1-3 yıl ($\bar{X}=50,13$), 4-6 yıl ($\bar{X}=49,72$) ve 13-15 yıl ($\bar{X}=53,0$) oynayanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir.

Yapılan bu araştırmaya katılan futbolcuların oynadıkları mevkilere göre kaygı düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6

Araştırmaya Katılan Futbolcuların Kaygı Puanlarının Oynadığı Mevkiiye Göre Karşılaştırılması

Kaygı türü	Mevkii	N	\bar{X}	SS	F	p
Sürekli kaygı	Kaleci ¹	52	48,52	5,60	1,130	,337
	Defans ²	89	47,72	4,85		
	Orta Saha ³	104	48,68	5,41		
	Forvet ⁴	56	49,43	6,88		
Bireysel kaygı	Kaleci ¹	52	34,58	8,05	1,130	,337
	Defans ²	89	36,76	7,28		
	Orta Saha ³	104	35,95	6,98		
	Forvet ⁴	56	35,73	8,46		
Sosyal kaygı	Kaleci ¹	52	14,44	3,47	,321	,810
	Defans ²	89	14,65	4,40		
	Orta Saha ³	104	14,88	4,64		
	Forvet ⁴	56	15,21	4,78		
Covid-19 kaygısı	Kaleci ¹	52	49,02	9,89	,593	,620
	Defans ²	89	51,42	10,43		
	Orta Saha ³	104	50,83	10,26		
	Forvet ⁴	56	50,95	11,73		

Tablo incelendiğinde, araştırmaya katılan futbolcuların mevkilerine göre ortalama sürekli kaygı, bireysel kaygı, sosyal kaygı ve Covid-19 kaygı düzeyleri arasında farklılıklar olduğu, ancak bu farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Yapılan bu araştırmaya katılan futbolcularda kaygı puanları arasındaki ilişkiye ait korelasyon tablosu aşağıda sunulmuştur.

Tablo 7

Araştırmaya Katılan Futbolcuların Kaygı Puanları ile Covid-19 Kaygı Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (n=301)

Ölçek Alt Boyutları		Sürekli kaygı	Bireysel kaygı	Sosyal kaygı	Covid-19 kaygısı
Sürekli Kaygı	r	1			
	p				
Bireysel Kaygı	r	,241***	1		
	p	,000			
Sosyal Kaygı	r	,273***	,516***	1	
	p	,000	,000		
Covid-19 Kaygısı	r	,287***	,933***	,789***	1
	p	,000	,000	,000	

*** $p<0,001$

Tablo incelendiğinde, araştırmaya katılan futbolcuların sürekli kaygı düzeyleri ile bireysel kaygı ($r=,241$; $p<0,001$), sosyal kaygı ($r=,273$; $p<0,001$) ve covid-19 kaygısı ($r=,287$; $p<0,001$) arasında pozitif ve düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu, bireysel kaygı düzeyleri ile sosyal kaygı

düzeyleri arasında ($r=,516$; $p<0,001$) pozitif ve orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu, bireysel kaygı düzeyleri ile covid-19 kaygı düzeyleri arasında ($r=,933$; $p<0,001$) pozitif ve yüksek düzeyde anlamlı ilişki olduğu, sosyal kaygı düzeyleri ile covid-19 kaygı düzeyleri arasında ($r=,789$; $p<0,001$) pozitif ve yüksek düzeye yakın anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Yapılan bu çalışmada futbolcuların kaygı düzeylerine ilişkin çalışma sonuçları incelendiğinde sürekli kaygı, bireysel kaygı, sosyal kaygı ve covid-19 kaygı düzeylerinin orta seviyede olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Literatürde spora katılımın kaygı üzerindeki etkilerinin incelendiği çalışmalar değerlendirildiği zaman, genellikle spora katılımın kaygı düzeyini azalttığına vurgu yapılmaktadır (Seong ve Seong, 2022; Gonzalez-Valero vd., 2020). Bunun yanında literatürde yer alan çalışmalarda sporcuların spordan beklentilerine göre farklı düzeylerde kaygı yaşadıkları, sporcuların kaygı düzeylerinin genellikle orta seviyede olduğu bulunmuştur (Junge ve Feddermann-Demont, 2016; Hacıcaferoğlu vd., 2015).

Yapılan bu araştırmada futbolcuların kaygı düzeylerinin lisanslı olarak futbol oynama sürelerine göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Elde edilen sonuçlara göre, sürekli kaygıda lisanslı olarak 10-12 yıl oynayan futbolcuları kaygı düzeyinin lisanslı olarak 1-3 yıl ve 4-6 yıl spor yapanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bireysel kaygıda, lisanslı olarak 10-12 yıl oynayan futbolcuları kaygı düzeyinin lisanslı olarak 1-3 yıl, 4-6 yıl ve 13-15 yıl futbol oynayanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Covid-19 kaygısında, lisanslı olarak 10-12 yıl oynayan futbolcuları kaygı düzeyinin lisanslı olarak 1-3 yıl, 4-6 yıl ve 13-15 yıl oynayanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Futbolcularda kaygı düzeyinin lisanslı olarak futbol oynama süresi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermesinin temelinde sporla ilgilenme yıllarında göre futbolcuların spordan beklentilerinin birbirinden farklı olmasının yattığı düşünülebilir. Literatürde u konuda yapılan benzer araştırma sonuçları da sporla ilgilenme yılının kaygı ve covid-19'a yakalanma kaygısı üzerinde belirleyici olduğu ifade edilmektedir. Yapılan çalışma sonuçları değerlendirildiği zaman spor yapma yılı arttıkça bireyin spordan beklentilerinin de arttığı, buna paralel olarak sürekli kaygı ve covid-19 kaygı düzeyinin arttığına vurgu yapılmaktadır (Çakırtaş, 2022; Kılıç, 2022).

Araştırmaya katılan futbolcularda oynanan mevkilere göre kaygı düzeyine ilişkin bulgular değerlendirildiği zaman, futbolcuların kaygı düzeylerinin oynadıkları mevkilere göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde farklı mevkilerde oynamalarına rağmen futbolcuların covid-19 enfeksiyonuna yakalanma riskinin benzerlik göstermesinin yattığı düşünülebilir. Literatürde bu konuda yapılan benzer bir çalışmada

da futbolcularda bireysel kaygı ile sosyalleşme kaygısının oynadıkları mevkilere göre anlamlı farklılık göstermediği rapor edilmiştir (Göğebakan, 2021).

Araştırmaya katılan futbolcularda sürekli kaygı düzeyi ile covid-19'a yakalanma kaygı düzeyi arasındaki ilişki incelendiği zaman, sürekli kaygı ile bireysel kaygı ve sosyalleşme kaygısı arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde insanlarda kaygıya neden olan unsurların zaman içerisinde kronik hale gelmesinin, buna paralel olarak bireysel ve sosyalleşme kaygısını arttırmasının yattığı düşünülebilir. Literatürde yer alan çalışma sonuçları incelendiği zaman, sporcularda genel kaygı ve covid-19'a yakalanma kaygısı üzerine yürütülen birçok çalışma olduğu görülmektedir. Buna karşılık sürekli kaygı ile covid-19'a yakalanma kaygısı arasındaki ilişkilerin ele alındığı çalışmaların daha sınırlı olduğu göze çarpmaktadır. Bu kapsamda futbolcularda sürekli kaygı düzeyi ile covid-19'a yakalanma kaygısı arasındaki ilişkinin ele alındığı çalışmalar yapılabilir.

Etik Kurul İzin Bilgileri

Etik değerlendirme kurulu: Erciyes Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu

Etik değerlendirme belgesinin tarihi: 27/10/2020

Etik değerlendirme belgesinin sayı numarası: 171

Araştırmacıların Katkı Oranları Beyanı

Araştırmanın, giriş kısmı ve bulgular kısmıyla ilgili süreçler birinci yazar, tartışma ve sonuç kısmı ile ilgili süreçler ise ikinci yazar, yöntem ve verilerin analiz kısmıyla ilgili süreçler üçüncü yazar tarafından gerçekleştirilmiştir.

Çatışma Beyanı

Yazarların araştırma ile ilgili bir çatışma beyanı bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Akgün, A., Gönen, S., ve Aydın, M. (2007). İlköğretim fen ve matematik öğretmenliği öğrencilerin kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20), 283-299.
- Akinalp, D. (2013). *Çalışanların kaygı düzeylerinin performans algılarına etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, İstanbul.
- Bekaroğlu, E., ve Yılmaz, T. (2020). Covid-19 ve psikolojik etkileri: Klinik psikoloji perspektifinden bir derleme. *Nesne*, 8(18), 573-584.
- Bulduklu, Y. (2020). *COVID-19 Süreci ve sonrası: Medya-eğlence ve spor sektörü. İnsan ve toplumun geleceği*. Türkiye Bilimler Akademisi.
- Can, A. (2014). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. (2. Baskı). Pegem Akademi.
- Çakırtaş, F. M. (2022). *Amatör futbolcuların yeni tip covid-19'a yakalanma kaygılarının incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi, Ondokuzmayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı, Samsun.
- Çöl, M., ve Güneş, G. (2020). *Covid-19 salgınına genel bir bakış*. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi.

- Derman, O. (2020). Tarih boyunca insanlığın salgın hastalıklarla mücadelesi. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 63, 26, 31.
- Doğru, S. S. Y., ve Arslan, E. (2008). Engelli çocuğu olan annelerin sürekli kaygı düzeyi ile durumluk kaygı düzeylerinin karşılaştırılması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 543-553.
- Eker, O. (2016). *Ortaokul öğrencilerinin yaşadığı sınav kaygısının nedenleri ve anne - baba tutumlarının sınav kaygısına etkisi: Merzifon örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Nişantaşı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Gonzalez-Valero, G., Zurita-Ortega, F., Lindell-Postigo, D., Conde-Pipo, J., Grosz, W. R., ve Badicu, G. (2020). Analysis of self-concept in adolescents before and during COVID-19 lockdown: Differences by gender and sports activity. *Sustainability*, 12(18), 7792.
- Gögebakan, R. (2021). *Profesyonel futbolcularda yeni tip koronavirüse (covid-19) yakalanma kaygısının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı, Konya.
- Hacıcaferoğlu, S., Hacıcaferoğlu, B., ve Seçer, M. (2015). Halk oyunları branşına katılan sporcuların yarışma öncesi kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *International Journal of Sport Culture and Science*, 3(4), 288-297.
- He, W., Yi, G. Y., ve Zhu, Y. (2020). Estimation of the basic reproduction number, average incubation time, asymptomatic infection rate, and case fatality rate for COVID-19: Meta-analysis and sensitivity analysis. *Journal of Medical Virology*, 92(11), 2543-2550.
- Junge, A., ve Feddermann-Demont, N. (2016). Prevalence of depression and anxiety in top-level male and female football players. *BMJ Open Sport & Exercise Medicine*, 2(1), 1-7.
- Kabeloğlu, V., ve Gül, G. (2021). Covid-19 salgını sırasında uyku kalitesi ve ilişkili sosyal ve psikolojik faktörlerin araştırılması. *Journal of Turkish Sleep Medicine*, 2, 97-104.
- Karadağ, E. (2010). Eğitim bilimleri doktora tezlerinde kullanılan araştırma modelleri: Nitelik düzeyleri ve analitik hata tipleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 1(1), 49-71.
- Kılıç, M. (2015). *Üniversite öğrencilerinin sosyal görünüş kaygıları ile benlik saygıları ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Konya.
- Koç, A., Tok, H. H., Uzun, L. N., ve Ensari, H. (2021). Covid-19 sebebiyle bir kurumda karantina altında bulunanlarda depresyon, anksiyete, durumsal suçluluk düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Nöro Psikiyatri Arşivi*, 58, 146-153.
- Öner, N., ve Le Compte, A., (1983). *Süresiz Durumluk/Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı*. (1. Baskı). Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Özkan, S. (2018). *Obsesif kompulsif bozukluk (saplantı-zorlantı bozukluğu) takıntı hastalığı*. Humanite Psikiyatri Tıp Merkezi.
- Pınar-Şenkalfa, B. (2020). *Covid-19 pandemisi sırasında kistik fibrozisli çocuk hastaların ve ailelerinin kaygı durumlarının anketle değerlendirilmesi ve hastaların klinik durumu ile ilişkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış uzmanlık tezi, Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara.
- Sadikoğlu, M. C. (2021). *Türkiye’de covid-19 pandemi sürecinde alınan tedbirler ve gerçekleştirilen spor organizasyonlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul.
- Seong, D. H., ve Seong, N. (2022). The negative effect of covid 19 pandemic on sports leisure recreation retailers, and its solutions. *Journal of Distribution Science*, 20(2), 91-100.
- Şahin, M. (2019). Korku, kaygı ve kaygı (anksiyete) bozuklukları. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(10), 117-135.
- T.C. Sağlık Bakanlığı (2020). *Covid-19 (Sars-cov-2 enfeksiyonu) - (Bilim kurulu çalışması): Genel bilgiler, Epidemioloji ve tanı*. T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü.
- Tamam, L., ve Demirkol, M. E. (2019). Anksiyete bozuklukları. *Bütüncül Tıp: Birinci Basamakta ve Aile Hekimliğinde Güncel Tanı-Tedavi*, 1641-1644.

Özdemir, M. O., Çelenk, Ç., & Turan, M. B. (2022). Profesyonel futbolcularda sürekli kaygı ile covid-19 (korona) virüsüne yakalanma kaygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 5(4), 844-857. DOI: <https://doi.org/10.38021asbid.1171759>

Tekkurşun-Demir, G., Cicioğlu, H., ve İlhan, E. (2020). Sporcuların yeni tip koronavirüse (Covid-19) yakalanma kaygısı ölçeği (SYTKYKÖ): Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Journal of Human Sciences*, 17(2), 458-469.

Tiftikçi, İ. (2020). *Covid- 19 pandemisi sürecinin acil tıp asistanlarının eğitime ve iş gerginliğine etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Tıp Eğitimi Anabilim Dalı, Antalya.

Türk, A., Bingül, B. A., ve Rengin, A. K. (2020). Tarihsel süreçte yaşanan pandemilerin ekonomik ve sosyal etkileri. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 19, 612-632.

Türkmen, M., ve Özarsı, A. (2020). Covid-19 salgını ve spor sektörüne etkileri. *International Journal of Sport Culture and Science*, 8(2), 55-67.

Yılbaş, B. (2021). Covid-19 tanısı ile tedavi gören bireylerin iyileşme dönemi sonrasında psikiyatrik tanı açısından değerlendirilmesi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 24, 239-245.

Bu eser [Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) ile lisanslanmıştır.